

คำนำ

หนังสือเล่มนี้เกิดจากการที่สำนักพิมพ์มติชนรวบรวมบทความที่ผมเคยเขียนเกี่ยวกับคุณทักษิณ ซึ่งตีพิมพ์ในมติชนตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๔๙ บทความเหล่านี้ด้านหนึ่งสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของสังคมในแต่ละช่วงด้วย นอกเหนือไปจากของตัวเอง ซึ่งมีความเป็นอนิจจังไปตามเหตุปัจจัย

ผมเอาใจช่วยนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ขอให้มีความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง สำหรับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นั้น ผมเคยเขียนบทความชื่อ “ถูกดำไม่ว่าอยากให้เป็นรัฐบุรุษ” ต่อมาคุณชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีออกประกาศแต่งตั้งท่านเป็นรัฐบุรุษจริงๆ ความเป็นรัฐบุรุษของท่านไม่ได้อยู่ที่มีใครมาแต่งตั้ง แต่อยู่ที่ความรู้สึกนึกคิดของผู้นั้นในสังคม

ผมต้องยอมรับว่าผมเคยอยากให้คุณทักษิณเป็นรัฐบุรุษจริงๆ ลองอ่านบทความที่ชื่อ “รัฐบาลทักษิณกับความรับผิดชอบทางประวัติศาสตร์” ที่ตีพิมพ์เมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๖ ดูให้ดีๆ สิครับ และคำเตือนว่า อย่าตกไปสู่ “โครงสร้างมรณะ” ดูเถิดครับ ว่ามีเจตนาอย่างไร

“หน้าต่างแห่งโอกาส” ผ่านพ้นไปแล้ว และบ้านเมืองเกิดความปั่นป่วนแตกแยก และเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรง สถานการณ์กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วจนไม่แน่ว่าหนังสือเล่มนี้จะออก จะมีอะไรเกิดขึ้นแล้วหรือไม่

หวังว่า “ปรากฏการณ์ทักษิณ” จะให้บทเรียนแก่ทุกฝ่ายในสังคม สังคมต้องเรียนรู้จากของจริง เมื่อมีรัฐประหารครั้งสุดท้ายเมื่อ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ทั้งกองทัพและสังคมได้เรียนรู้ว่า การยึดอำนาจนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว “ยากฉิบหาย” (ตามคำของ ผบ.ทบ. เพื่อนผมคนหนึ่ง) ไม่มีใครอยากทำหรืออยากให้อีก

ปรากฏการณ์ทักษิณเกิดจากทุนขนาดใหญ่เข้ามายึดอำนาจทางการเมือง หวังว่าทุนและสังคมจะเรียนรู้ทำนองเดียวกับเรื่องกองทัพ ว่าการที่ทุนจะเข้ามายึดอำนาจทางการเมืองนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว “ยากฉิบหาย” ปกครองไม่ได้ ยุ่งยากและเหนื่อยกันไปหมด ไม่คุ้ม อย่าทำอีก

สรรพสิ่งล้วนเป็นอนิจจัง

ทักษิณมา ตั้งอยู่ แล้วก็ผ่านไป

ในวิกฤตทักษิณ จะไปโทษทักษิณแต่ฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ สังคมไทยจะต้องมีความอ่อนแอเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ถ้าร่างกายของเราแข็งแรงมีภูมิคุ้มกัน ถึงแม้จะมีเชื้อโรคหรือเซลล์มะเร็งเกิดขึ้นเราก็ไม่เป็นโรค แต่ถ้าภูมิคุ้มกันบกพร่อง เชื้อโรคใดๆ หรือเซลล์มะเร็งใดๆ ก็ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงได้มากมาย คนไทยในทุกภาคส่วน ในทุกองค์กร และในทุกสถาบัน ควรจะทบทวนเรื่องความอ่อนแอของสังคมไทยอย่างจริงจัง

ใครๆ ก็อยากเห็นสังคมมีศีลธรรม

ทั้งๆ ที่เรามีพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงตั้งอยู่ในความดีมาถึง ๖๐ ปี และมีพระพุทธศาสนาซึ่งก็เป็นของดี แต่ทำไมเราจึงมีความเสื่อมเสียทางศีลธรรมจนถึงเรียกว่าวิกฤตศีลธรรมก็ว่าได้ ควรจะต้องช่วยกันดีใจทญี่นี้ให้แตก

มีความจริงอยู่ข้อหนึ่งว่า **“สังคมใดที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์กันในทางตั้ง (vertical relationship) เศรษฐกิจจะไม่ดี การเมืองจะไม่ดี และศีลธรรมจะไม่ดี”**

และไม่มีทางดีได้ ไม่ว่าจะสอนธรรมะกันเท่าไรๆ ตราบใดที่โครงสร้างสังคมยังเป็นทางตั้ง

“เศรษฐกิจจะดี การเมืองจะดี และศีลธรรมจะดีต่อเมื่อสังคมมีโครงสร้างความสัมพันธ์ทางราบ (horizontal relationship) นั่นคือมีความเป็นประชาสังคม”

อุดมคติของพระพุทธศาสนาคือความเป็นชุมชนเรียนรู้ สังฆะหมายถึงชุมชน อปรีหานิยธรรม คือธรรมะเพื่อสังคมเข้มแข็ง ชาวพุทธควรทบทวนหลักธรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาสังคม ถ้าจะปฏิรูปการเมืองกันอีก อย่าลืมบัญญัติว่าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งต้องเสริมสร้างประชาสังคม และบัญญัติเครื่องมือส่งเสริมประชาสังคม มิฉะนั้นเราจะฟันถึงสังคมศีลธรรมแบบลมๆ แล้งๆ ต่อไป

เราต้องพยายามใช้ทุกอย่างให้เป็นคุณ

ปรากฏการณ์ทักษิณคงมีทั้งคุณและโทษ คุณอย่างหนึ่งคือมันได้เขย่าทุกภาคส่วนของสังคม ทุกองค์กร และสถาบันให้หลวมออก เมื่อหลวมออกไม่ปิดตาย ก็เปิดโอกาสให้สามารถถักทอกันในภพภูมิใหม่ได้

ขอให้คนไทยทุกภาคส่วน ทุกองค์กร ทุกสถาบัน ถักทอกัน และยกระดับการพัฒนาไปสู่ภพภูมิใหม่ที่สูงขึ้น เราจะอยู่ในภพภูมิเดิมแห่งวัตถุนิยม บริโภคนิยม เงินนิยมต่อไปอีกไม่ได้แล้ว เราควรจะเห็นกันชัดเจนแล้วว่า ถ้าขาดศีลธรรม บ้านเมืองจะวุ่นวายปั่นป่วนพัฒนาต่อไปไม่ได้

เราต้องอยู่กับความดีจึงจะปลอดภัย

ลูกของเราจะปลอดภัยเมื่อฝากไว้กับความดี ไม่ใช่อยู่กับอำนาจและเงิน

ภพภูมิใหม่ของเราคือความดี

ประเวศ วะสี

๐๙-๐๙-๕๙